

Mark- och miljööverdomstolen
Box 2290
103 17 Stockholm

VLL 1908:29-2013

Yttrande över Västerbottens Medicinhistoriska Förenings yttrande, aktbilaga 8, i mål nr. P 8598-15.

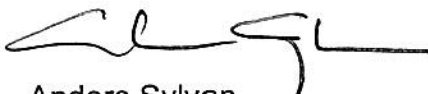
Västerbottens läns landsting (VLL) hänvisar till sitt överklagande av Mark- och miljödomstolens dom.

Inledningsvis vill VLL förtydliga att VLL inte har givit Föreningen något uppdrag som på något sätt är kopplat till de lokaler där de i dag sitter. Att VLL har bidragit till verksamheten, t.ex. genom att upplåta lokalyta till föreningen utan krav på ersättning, anser VLL saknar betydelse för fastställandet av upplåtelseform av lokalerna och i förlängningen huruvida Föreningen ska anses som sakägare eller inte.

Lokalernas kulturhistoriska värde/intresse är vidare ett allmänintresse som kommunen har att beakta i sin prövning av rivningslovsansökan. Länsstyrelsen har också uttalat att det inte finns något kulturhistoriskt bevarandevärde för den specifika byggnaden, se bilaga 1 och 2, och således inte byggnadsminnesförklarat aktuella byggnader.

Det faktum att byggnaden är tidstypisk och är av kulturhistoriskt värde för Föreningen och dess ändamål saknar enligt VLLs mening betydelse för avgörandet av huruvida Föreningen ska anses som lokalhyresgäst i stället för nyttjanderättshavare och huruvida Föreningen därmed ska anses ha ett intresse i saken som har erkänts av rättsordningen. VLL anser att en argumentation där lokalernas utformning och utseende utgör en faktor som kan tala för att en nyttjanderättshavare ska betraktas som lokalhyresgäst, och i förlängningen kunna betraktas som sakägare, medför orimliga konsekvenser för det förvaltningsrättsliga partsbegreppets omfattning och tillämpning. Med denna argumentation som grund skulle således nyttjanderättshavare till lokalytor kunna tillerkännas partsställning i och med att nyttjanderätten kan anses likställd med lokalhyra så snart en nyttjanderättshavare kan påvisa en särskild koppling mellan verksamheten och lokalerna. Detta oaktat formaliakraven i 12 kap. jordabalken.

Sammanfattningsvis anser VLL att Föreningen inte kan anses ha ett intresse i saken som har erkänts av rättsordningen då de nyttjar lokalerna i form av partiell nyttjanderätt.

Anders Sylvan
Landstingsdirektör

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 1

Beslut

1(4)

2015-06-02

Diarienummer	VÄSTERBOTTENS LÄNSSTYRELSE
432-3843-2015	
Inkom: 2015-06-03	
Dnr:	

Föreningen Byggnadskultur i Umeå
Göran Öberg
Magasinsgatan 7, 3 tr.
903 27 Umeå

Beslut att inte byggnadsminnesförklara gamla lasarett- byggnaden och ekonomibygnaden, fastigheten Sofiehem 3:1, Umeå kommun, Västerbottens län

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 3 kap. 1 § kulturmiljölagen (1988:950), att inte byggnadsminnesförklara den gamla lasarettbyggnaden med senare tillbyggnader (Västerbottens läns landstings beteckning 9A) samt ekonomibygnaden med senare tillbyggnader (Västerbottens läns landstings beteckning 9B) på ovan nämnda fastighet.

Motivering för beslutet

Länsstyrelsens beslut att inte byggnadsminnesförklara ovan nämnda byggnader grundar sig på följande:

- Det saknas på grund av nedan redovisade omständigheter förutsättningar för att genomföra en byggnadsminnesförklaring och för en god framtida förvaltning av byggnaderna i samförstånd mellan berörda aktörer.
- Länets befintliga byggnadsminnen uppvisar en tydlig överrepresentation av byggnader belägna i Umeå stad och inom Umeå kommun samt av byggnader uppförda under tidsperioden 1875 – 1920. Miljöer som speglar länets hälso- och sjukvårdshistoria ingår inte heller som ett betydelsefullt inslag i länets kulturmiljöprofil. I ett länsperspektiv är det därför mer angeläget att skydda andra byggnadskategorier i andra delar av länet och från andra tidsepoker.

Planmässiga förhållanden

De aktuella byggnaderna omfattas av stadsplan från 1958 som anger allmänt ändamål med bebyggelse upp till 12 våningar.

I översiktsplanen för Umeå kommun, fördjupning för Universitetsstaden, antagen år 2011, sägs bland annat: "Sjukhusparken i sydöstra delen av sjukhusområdet med de gamla byggnaderna från lasarettets första tid utgör en sammanhållen värdefull kulturhistorisk miljö, vilket borde beaktas vid planering av

komplementerande bebyggelse. Den gamla lasarettsmiljön bör inventeras som underlag för kommande ställningstaganden.”

Västerbottens museum har 2014 på uppdrag av Västerbottens läns landsting gjort en kulturhistorisk utredning av det omnämnda området.

Området eller de berörda byggnaderna utgör inte riksintresse för kulturmiljövården.

Tillämpliga bestämmelser

Tillämpliga bestämmelser är i första hand 3 kap. 1 och 4 §§ kulturmiljölagen (1988:950). Riksantikvarieämbetets vägledning för tillämpning av kulturmiljölagen säger bland annat följande rörande 3 kapitlet om byggnadsminnen:

1 § (sid 7) ”Om länsstyrelsen har en uttalad policy eller strategi för byggnadsminnen underlättar detta beslutsfattandet väsentligt. Det bör noteras att lagtexten anger att länsstyrelsen får inrätta ett byggnadsminne om de kulturhistoriska värdena är tillräckliga. Länsstyrelsen kan alltså själv göra en bedömning i varje enskilt ärende om det är lämpligt att driva en fråga vidare. Stundtals kan förutsättningar saknas för att genomföra en byggnadsminnesförklaring även om det finns kulturhistoriska värden att beakta. Länsstyrelsen kan i sin bedömning även ta hänsyn till andra aspekter än sådana som rör kulturhistoriska värden, till exempel att en viss typ av bebyggelse är över- eller underrepresenterad bland länets eller landets byggnadsminnen.”

4-9 §§ (sid 6) ”Även om länsstyrelsen bedömer att det finns kulturhistoriska värden som motiverar en byggnadsminnesförklaring, kan det ibland saknas förutsättningar för att genomföra en byggnadsminnesförklaring. Länsstyrelsen bör då också fatta ett avslagsbeslut.”

Redogörelse för ärendet

Föreningen för byggnadskultur i Umeå väckte 2015-05-06 fråga om byggnadsminnesförklaring, enligt 3 kap. 4 § kulturmiljölagen (1988:950) av rubricerade byggnader samt överläkarvillan inom samma fastighet (Västerbottens läns landstings beteckning 14E). Den sistnämnda byggnaden handläggs av Länsstyrelsen som separat ärende (432-3866-2015).

Byggnadsnämnden i Umeå kommun har 2015-04-29 efter ansökan från Västerbottens läns landsting beviljat rivningslov för de rubricerade byggnaderna. Kommunens beslut har överklagats till Länsstyrelsen av flera parter.

I Västerbottens museums ovan nämnda utredning behandlas de olika byggnadsenheternas kulturhistoriska värde och olika skyddsnivåer föreslås för en del byggnader. För den äldsta delen av länslasarettet (benämnt 9A, uppfört 1907 med senare tillbyggnader) anges att den är kulturhistoriskt värdefull och q-märkning i detaljplan föreslås som lämpligt skydd. För tillbyggnaden, den

nya polikliniken – Rotundan (likaledes benämnd 9A, uppförd 1921), anges byggnaden vara av byggnadsminnesklass. För ekonomibygnaden (benämnd 9B, uppförd 1907 med flera senare ombyggnader) föreslås inget särskilt skydd.

Kulturhistorisk bedömning

Länsstyrelsen anser att de aktuella byggnadernas kulturhistoriska värde främst ligger i att de utgör viktiga komponenter i den organiserade sjukvårdens framväxt i länet alltifrån begynnelsen med det äldsta länslasarettet från 1785 och fram till dagens moderna universitetssjukhus för Norrland. Lasarettbyggnaderna i Umeå speglar samtidigt både universitetets och stadens utveckling under en hundraårsperiod. Lasarettet var grunden för universitetets tillkomst och utan lasarettet hade inte Umeå varit den stad den är idag. Byggnaderna speglar även sjukvårdens arbetsmiljö, kvinnors och mäns yrkesroller samt även patienternas villkor vid olika tider.

I begreppet kulturhistoriskt värde kan ligga att en byggnad är karaktäristisk för en viss byggnadskategori. Ett från byggnadstiden intakt äldre lasarett i drift existerar inte i Sverige. Det som karaktäriserar lasarettens är att de är kontinuerligt utbyggda – det är dessa som är de typiska lasarettens. Utifrån länsstyrelsens synsätt ska de aktuella byggnadernas kulturhistoriska värde också ses utifrån detta perspektiv.

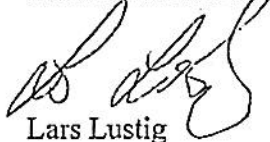
En rivning av de aktuella byggnaderna är ur ett kulturhistoriskt perspektiv naturligtvis inte önskvärd eftersom väsentliga komponenter för den historiska avläsbarheten och förståelsen av universitetssjukhuset och länets sjukvårdsutveckling då går förlorade.

Även om det finns kulturhistoriska värden att beakta anser Länsstyrelsen dock att det i dagsläget helt saknas förutsättningar för genomförande av en byggnadsminnesförklaring av en eller flera av de aktuella byggnaderna. Att driva en sådan process mot ägarens vilja och i ett läge när Umeå kommun därutöver har beviljat rivningslov är enligt Länsstyrelsens bedömning mycket olämpligt.

Övrigt

Detta beslut får enligt 3 kap. 19 § kulturmiljölagen endast överklagas av Riksantikvarieämbetet.

Beslut i detta ärende har fattats av länsråd Lars Lustig efter föredragning av länsantikvarie Bo Sundin.

Lars Lustig

Bo Sundin

Kopior:

Lantmäterimyndigheten i Umeå kommun, 901 84 Umeå

Umeå kommun, byggnadsnämnden

Riksantikvarieämbetet, kulturmiljöavdelningen

Västerbottens läns landsting, Fastighetschefen, 901 89 Umeå

Västerbottens museum (via e-post)

Länsstyrelsen, kulturmiljö

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 2

Beslut

1(2)

2015-09-22

Diarienummer

432-7435-2015

Gunilla och Jan Björnebrink
Ridhusgatan 23
903 23 Umeå

REK VÄSTERBOTTENS LÄNS LÄNS LANDSTING
Inkom: 2015-09-24
Dnr:

Beslut att inte byggnadsminnesförklara rotundan på fastigheten Sofiehem 3:1, Umeå kommun, Västerbottens län

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 3 kap. 1 § kulturmiljölagen (1988:950), att inte byggnadsminnesförklara den så kallade rotundan (Västerbottens läns landstings beteckning 9A) på ovan nämnda fastighet.

Motivering för beslutet

Detta beslut grundar sig på att Länsstyrelsen redan tidigare har fattat beslut om att inte byggnadsminnesförklara gamla lasarettbyggnaden och ekonomibygg- naden (landstingets beteckningar 9A och 9B) där den nu aktuella byggnaden, kallad rotundan ingår.

Redogörelse för ärendet

Föreningen för byggnadskultur i Umeå väckte 2015-05-06 fråga om bygg- nadsminnesförklaring, enligt 3 kap. 4 § kulturmiljölagen (1988:950) av rubri- cerade byggnader samt överläkarvillan inom samma fastighet (Västerbottens läns landstings beteckning 14E). Länsstyrelsen fattade 2015-06-02 beslut (dnr 432-3843-2015) om att inte byggnadsminnesförklara gamla lasarettbyggnaden (9A) och ekonomibygg- naden (9B). Överläkarvillan behandlas som ett separat ärende som ännu inte är avslutat.

Rotundan tillhör den gamla lasarettbyggnaden (9A) som Länsstyrelsen alltså redan har fattat beslut om att inte byggnadsminnesförklara. Eftersom inget nytt i sak har tillkommit, finner Länsstyrelsen ingen anledning till att ompröva det tidigare beslutet.

Övrigt

Länsstyrelsen har inte, som ni uppger i er skrivelse, kategoriskt framhållit "att de gamla lasarettbyggnaderna inte är sådana att de har bebyggelsehistoriska, kulturhistoriska, miljömässiga eller konstnärliga värden". Länsstyrelsen har i beslutet att inte byggnadsminnesförklara byggnaderna (dnr 432-3843-2015) däremot kommenterat det kulturhistoriska värdet och bland annat framhållit följande: "En rivning av de aktuella byggnaderna är ur ett kulturhistoriskt per-

spektiv naturligtvis inte önskvärd eftersom väsentliga komponenter för den historiska avläsbarheten och förståelsen av universitetssjukhuset och länets sjukvårdsutveckling då går förlorade". Länsstyrelsens två övriga beslut (dnr 403-4355-2015) om överklagande av det beviljade rivningslovet handlar enbart om de överklagande parternas rätt att överklaga och behandlar inte det kulturhistoriska värdet.

Vare sig det är fråga om q-märkning eller byggnadsminnesförklaring av de berörda byggnaderna, finns det fastställda regelverk i landet för hur sådant går till och vilka instanser som handhar sådana ärenden. Andra tillvägagångssätt är inte möjliga att tillämpa. Vi vill också betona att Länsstyrelsen inte är en politiskt styrd organisation och följaktligen inte gör politiska bedömningar.

Detta beslut får enligt 3 kap. 19 § kulturmiljölagen endast överklagas av Riksantikvarieämbetet.

Beslut i detta ärende har fattats av t.f. enhetschefen Peder Seidegård efter föredragning av länsantikvarie Bo Sundin. Beslutet är godkänt i Länsstyrelsens elektroniska system och har därför inte någon namnunderskrift.

Peder Seidegård

Bo Sundin

Bilaga:

Tidigare beslut (dnr 432-3843-2015)

Kopior:

Riksantikvarieämbetet, kulturmiljöavdelningen
Västerbottens läns landsting, Fastighetschefen, 901 89 Umeå
Västerbottens museum (via e-post)
Länsstyrelsen, kulturmiljö